

חז"ל בכות ללימוד התורה

מה המשמעות של התורה עבורינו?

ברכות סא.

תנו רבנן: פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה. בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה: עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות?
אמר לו: אמשול לך משל למה הדבר דומה, לשועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם: מפני מה אתם בורחים? אמרו לו מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם, אמר להם רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם?
אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות, לא פקח אתה אלא טפש אתה, ומה במקום חיותנו אנו מתיראין במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה, אף אנחנו עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה: **כי הוא חייך ואורך ימירך** כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה על אחת כמה וכמה.
אמרו, לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית האסורים, ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו,
אמר לו: פפוס מי הביאך לכאן? אמר ליה: אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים.

1. מי היתה המלכות הרשעה? ומה היא גזרה?
2. מה היה הויכוח בין ר"ע ופפוס בן יהודה?
3. מה משמעות התורה עבורינו לפי המשל של ר"ע?
4. אם הדגים לא יכולים לחיות ללא המים – מה צריך להחיות יחסנו ללימוד תורה?
5. חפש "פפוס בן יהודה" וכתוב על אישיותו.
6. מדוע הוא נתפס?

נדרים לב: אמר ר' אליעזר: גדולה תורה שאילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר: אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי וגו'

7. מהי "בריתי יומם ולילה"? ומדוע היא נקראת כך?
8. מה לומד ר' אליעזר מהפסוק?

שבת פח.

אמר חזקיה מאי דכתיב (תהלים עו) משמים השמעת דין ארץ יראה ושקטה - אם יראה למה שקטה
ואם שקטה למה יראה?
אלא בתחילה יראה ולבסוף שקטה,
ולמה יראה? כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש: מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הַשְּׁשִׁי - ה'
יתירה למה לי?

**מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם: אם ישראל
מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו !!**

9. הסבר את שאלת חזקיה.

10. מהי תשובתו הראשונית?

11. מה לומד ריש לקיש מכך שביום השישי בבריאה כתובה ה' מיותרת?

**רַש"י פס: מלמד שהתנה: .הששי משמע הששי המיוחד במקום אחר
כדאמרינן בעלמא... ויהי ערב ויהי בקר של גמר בראשית, תלוי ביום הששי
והוא ו' בסיון שנתנה בו תורה מריבוי דה' דריש ביה נמי הא:**

12. למד את רש"י והסבר מדוע נרמז ענין זה דוקא באות ו'?

למסקנה מדברי ריש לקיש, יוצא, שהלומד תורה מקיים את העולם, כיון שללא
לימוד התורה העולם חוזר לתוהו ובוהו !!

**ספר הזהר הקדוש פר' תרומה: ... דעד לא אתברי עלמא אקדימת
אורייתא תרין אלפא שנין לעלמא. וכד בעא קב"ה למברי עלמא הוה
מסתכל בה באורייתא בכל מלה ומלה ועבד לקבלה אומנותא דעלמא.**

(תרגום: שעד שלא נברא העולם הקדימה התורה שני אלפים שנים לעולם, וכאשר
רצה הקב"ה לברוא העולם, היה מסתכל בה בתורה בכל דבר ודבר, ועושה כנגדה
אומנות העולם...)

13. מתי ברא ה' את התורה?

14. מה דבר זה מלמד אותנו?

15. מה עשה ה' עם התורה בזמן בריאה?

16. מהו התוכן הפנימי של התורה לפי זה?

17. מהי השאלה שמתעוררת בעקבות דברי הזהר קדוש?

**הקב"ה כתב בפנימיות תורה את תכנית העולם. לאחר שהוא סיים את בריאת
העולם ובחר בעמו, הוא נתן לנו את התורה שהיא תכנית בריאת העולם, וציוה
אותנו להגות בה יומם ולילה.**

על ידי לימוד התורה (=תכנית בריאת העולם) אנו שותפים עם הבורא

בבריאת העולם!

**מובן שהבורא לא היה צריך תכנית כתובה כדי לברוא עולם, אלא הוא כתב את
התכנית כדי למסור אותה לנו, ונתן לנו את הזכות להיות שותפים איתו בבריאת
העולם.**

18. עיין בברכת יוצר אור (בשחרית) ובברכת מעריב ערבים (בערבית) והבא לפחות 3 הוכחות שבריאת
העולם מתחדשת כל הזמן.

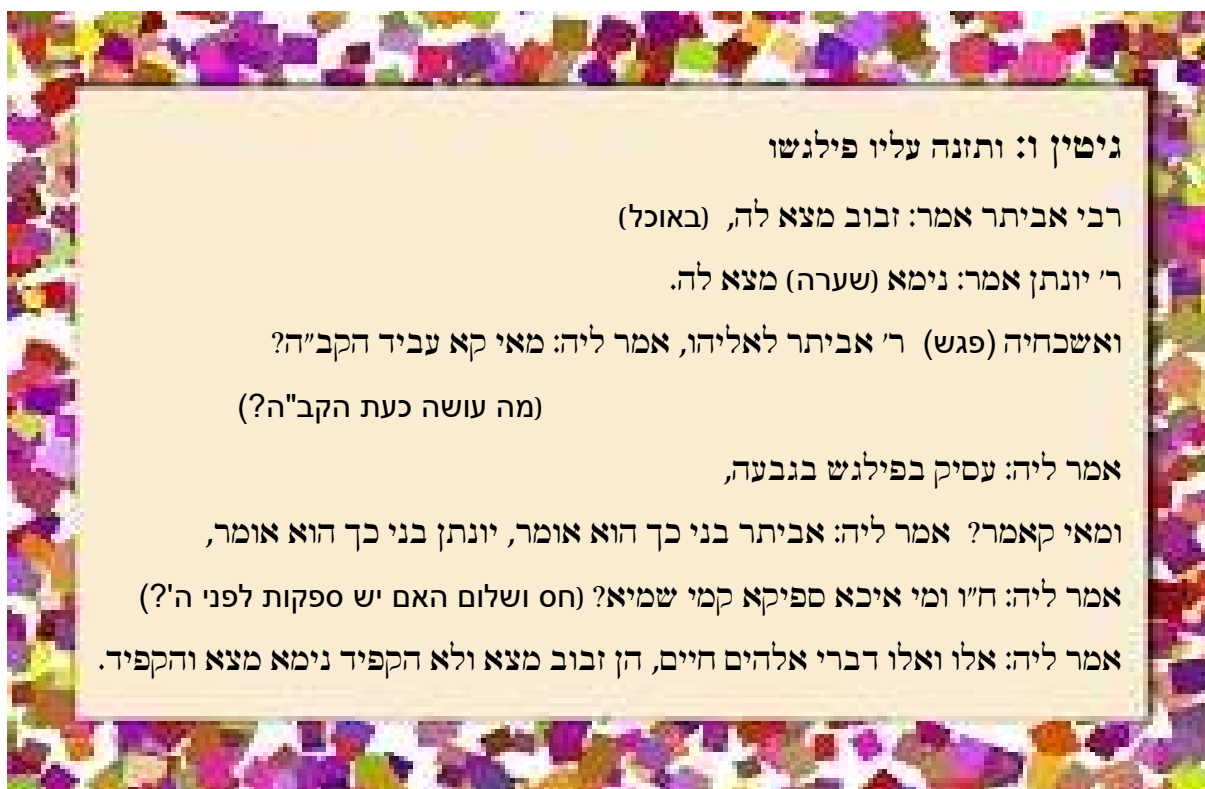
19. מי זוכה להיות שותף לבריאת עולם הזו?

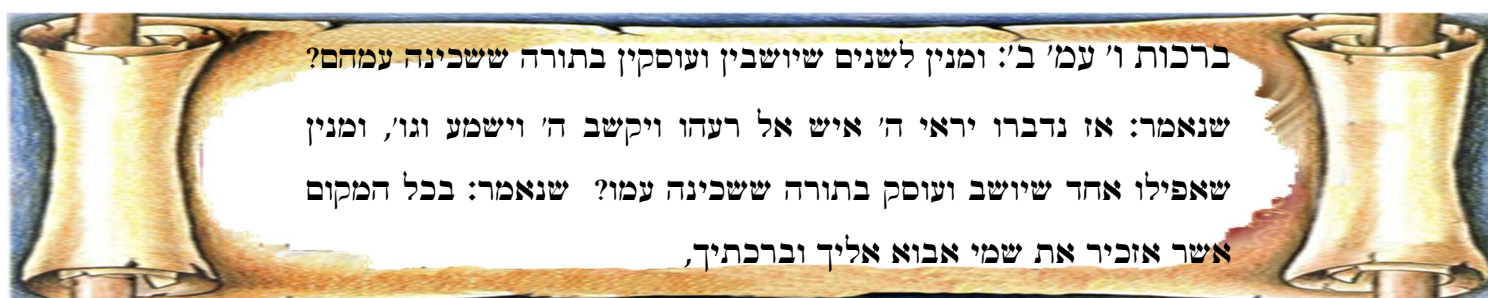
בספר שופטים (פרקים יט' – כא') מסופר סיפור נורא הנקרא פלגש בגבעה. בתחילת הסיפור נאמר: "ותזנה עליו פלגשו" ואז שולח אותה האיש הלוי לבית אביה. לאחר זמן הוא מתחרט והולך לקחת אותה חזרה. חכמים הבינו שהאישה לא ממש זינתה (שהרי אילו עשתה כך, בעלה לא יכול היה לחזור אליה) אלא היא עשתה משהו שהרגיז את בעלה.

מה בדיוק היא עשתה?

נחלקו על כך 2 אמוראים כאן בארץ ישראל:

20. מה הרגיז את האיש הלוי לפי כל אחת מהדעות?
21. מה עושה הקב"ה בזמן שר' אביתר ור' יונתן למדו תורה?
22. מהי השאלה שר' אביתר את אליהו?
23. מהי תשובת אליהו?
24. מה מלמדת אותנו ההבנה שבזמן שהם למדו נושא מסויים (פלגש בגבעה) גם הקב"ה עוסק באותו ענין?
25. עיין בירמיהו פרק לא' פסוק יט' והוכח את המסקנה מתוך דברי הנביא.

26. כיצד ניתן לראות ענין זה גם מתוך הגמרא בברכות?

בראשית רבה א' ד'

"בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים" ששה דברים קדמו לבריאת העולם,
יש מהן שנבראו, ויש מהן שעלו במחשבה להבראות.

התורה והכסא הכבוד - נבראו

תורה מנין שנאמר (משלי ח, כב): "ה' קנני ראשית דרכו"
כסא הכבוד מנין דכתיב (תהלים צג, ב): "נכון כסאך מאז וגו'".
האבות וישראל ובית המקדש ושמו של משיח - עלו במחשבה להבראות.
האבות מנין שנאמר (הושע ט, י): "כענבים במדבר וגו'"
ישראל מנין שנאמר (תהלים עד, ב): "זכור עדתך קנית קדם"
בית המקדש מנין שנאמר (ירמיה יז, יב): "כסא כבוד מרום מראשון וגו'"
שמו של משיח מנין שנאמר (תהלים עב, ז): "יהי שמו לעולם וגו' [לפני שמש ינון שמו]"

27. מתי נבראה התורה לפי המדרש? ומה עוד נברא איתה?
28. מה הכוונה "עלה במחשבה להבראות"?
29. מהם הדברים שעלו במחשבה להבראות?
30. מה זה מלמד אותנו שהתורה קדמה לעולם?
31. מה משותף לכל הדברים שנבראו לפני העולם?

הרב זאב סולטנוביץ:

התורה שעניינה לבנות את התוכן הערכי, המוסרי והרוחני בעולם, ניתנת בשבלת. חז"ל מגלים לנו שהתורה קדמה לעולם, שהקב"ה הסתכל בתורה ובנה את העולם בהתאמה אליה. דברי חז"ל אלו עוזרים לנו לחשוף מהו האמצעי ומהי המטרה. המטרה היא ליצור בתוכנו, בנפש פנימה עולם שמחובר לערכים האלוקיים, לחשוף את הנשמה האלוקית שבקרבנו. והיצירה הגשמית היא האמצעי. אנו שואפים ליום שכולו שבת – לעולם שכולו ערכים, כולו יצירה פנימית. 'מעין עולם הבא יום שבת מנוחה', יום שבת מאפשר לנו יצירה אדירה פנימית.

32. מהי המטרה שלנו הנלמדת מהקדמת התורה?
33. מהו האמצעי שבאמצעותו אנו פועלים?
34. מה מסמל יום השבת עבורנו?

מכילתא בשלח ט': [תפל עליהם אימתה ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן] עד יעבר עמך ה'

עד יעבר עם זו קנית: [תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה'

כוננו ידוך:]

ארבעה נקראו קנין:

ישראל נקראו קנין שנאמר: עם זו קנית.

שמים וארץ נקראו קנין שנאמר: קונה שמים וארץ.

בית המקדש נקרא קנין שנאמר: הר זה קנתה ימינו.

התורה נקראת קנין שנאמר: ה' קנני ראשית דרכו.

יבואו ישראל שנקראו קנין לארץ שנקראת קנין ויבנו בית המקדש שהוא קנין **בזכותה של תורה**

שנקראת קנין, לכך נאמר עם זו קנית:

*יזוה שכאשר קונים חפץ ומתאוצרים להשיגו - הוא חסד לאדם יותר מחפץ שהוא קיבל
המתנה ולכן שואפים אליו ומשקיעים בו יותר.*

35. מהן הדברים שנקראו "קנין"?

36. מה ניתן ללמוד מכך?

37. מה הקשר בין 4 הקנינים?

38. עיין בפסוק שבראש המדרש וכתוב היכן מוזכרים בו הקנינים?

39. איזה קנינים לא מוזכרים בו?

"כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך"

ומה תלמוד לומר כי אני ה' רופאך? אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, אמור להם לישראל:

דברי תורה שנתתי לכם רפואה הם לכם, חיים הם לכם, שנא' כי חיים הם למוצאיהם, ואומר:

רפאות תהי לשריך ושיקוי לעצמותיך...

40. מהי המעלה הנוספת בדברי תורה המתוארת במדרש?

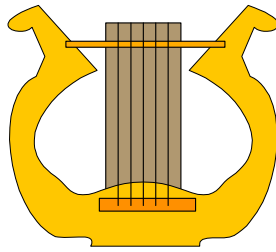
41. כיצד נוכל להינצל מהמחלות שבאו על המצרים?

חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך: (תהלים קיט')

ברכות ג': אמר רב אושעיא אמר רבי אחא, הכי קאמר (דוד): מעולם לא עבר עלי חצות לילה בשינה.
היה מתנמנם כסוס מכאן ואילך

עוסק בדברי תורה מכאן ואילך
הוא ליה דאמר רב אחא בר ביזנא
היה תלוי למעלה ממטתו של דוד
צפונית ונושבת בו ומנגן מאליו
שעלה עמוד השחר כיון שעלה
ישראל...

רבי זירא אמר: עד חצות לילה
היה מתגבר כארי.

רב אשי אמר: עד חצות לילה היה
בשירות ותשבחות. ... דוד סימנא
אמר רבי שמעון חסידא: כנור
וכיון שהגיע חצות לילה בא רוח
מיד היה עומד ועוסק בתורה עד
עמוד השחר נכנסו חכמי

שבת ל': אמר לו (ה' לדוד) "כי טוב יום בחצריך מאלף" טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה
מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח.

42. מה מתאר דוד המלך בפסוק בתהלים?

43. מה מסביר רב אושעיא?

44. הסבר את המחלוקת בין ר' זירא ורב אשי.

45. כיצד רואים את השקיפה של דוד המלך על לימוד תורה לפי סיפורו של ר' שמעון חסידא?

46. מה אומר ה' לדוד המלך בהסבר הפסוק: "כי טוב יום בחצריך מאלף"?

ברכות ה' עמ' א': אמר רבי שמעון בן לקיש: כל העוסק בתורה יסורין בדילין הימנו, שנאמר ובני

רשף יגביהו עוף, ואין עוף אלא תורה שנאמר: התעיף עיניך בו ואיננו, ואין רשף אלא יסורין

שנאמר: מזי רעב ולחומי רשף.

אמר ליה רבי יוחנן: הא אפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, שנאמר: ויאמר אם שמוע תשמע

לקול ה' אלהיך והישר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו כל המחלה אשר שמת

במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך. **אלא** כל שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק הקדוש

ברוך הוא מביא עליו יסורין מכוערין ועוכרין אותו שנאמר: נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי

נעכר, ואין טוב אלא תורה שנאמר: כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו. ...

אמר רבא ואיתימא רב חסדא: אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנאמר: נחפשה

דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה', פשפש ולא מצא - יתלה ב בטול תורה שנאמר: אשרי הגבר אשר

תיסרנו יה ומתורתך תלמדנו, ואם תלה ולא מצא בידוע שיסורין של אהבה הם שנאמר: כי את

אשר יאהב ה' יוכיח.

47. הסבר את דברי ר' שמעון בן לקיש.

48. מדוע ר' יוחנן לא מקבל את למודו? האם הוא חולק על הדברים עצמם או רק על הלימוד?

49. מה מלמד ר' יוחנן? (אלא...)

50. הסבר את דברי רבא.